

## Social- och hälsovårdsutskottet

### Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar (RP 13/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande.

##### *Utlåtanden*

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 8/2024 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 4/2024 rd

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- övermatematiker Tapio Isolankila, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Ilari Keso, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Yrsa Nyman, justitieministeriet
- finansråd Jukka Mattila, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Simo Mentula, finansministeriet
- specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Riku Hurme, arbets- och näringsministeriet
- forskarprofessor Tomi Kyyrä, Statens ekonomiska forskningscentral
- professor Heikki Hiilamo, Helsingfors universitet
- professor Roope Uusitalo, Helsingfors universitet
- arbetslivsprofessor Seija Ilmakunnas, Handelshögskolan vid Jyväskylä universitet
- sysselsättningsdirektör Regina Saari, Tammerfors stad
- ekonomisk expert Heikki Taulu, Akava ry
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- branschdirektör Saila Ruuth, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

- sakkunnig i sysselsättnings- och socialpolitik Patrik Tötterman, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- intressebevakningsdirektör Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry
- utredningschef Antti Veirto, Servicefacket PAM rf
- specialsakkunnig Anna Järvinen, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- jurist Samppa Koskela, STTK rf
- chef för sociala frågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- finansekonom Antti Klemola, Sysselsättningsfonden
- chefsforskare Merja Kauhanen, Forskning om arbete och ekonomi LABORE
- verksamhetsledare Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- verksamhetsledare Aki Villman, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf
- professor (emeritus) Matti Tuomala.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Barnombudsmannens byrå
- UF-centret
- Folkpensionsanstalten
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Finlands Kommunförbund
- Vates-stiftelsen
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Förbundet för Mänskliga Rättigheter
- Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- Centralhandelskammaren
- Synskadades förbund rf
- Närståendevärdarnas förbund rf
- Rädda Barnen rf
- Byggnadsförbundet rf
- Finlands nätverk mot fattigdom EAPN-Fin
- Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- Företagarna i Finland rf
- Teknikens Akademiker rf
- Handikappforum rf.

Inget yttrande av

- Pensionsskyddscentralen.

### PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, en lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om ordnande av arbetskraftsservice, lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

De föreslagna ändringarna gäller beloppet av inkomstrelaterad dagpenning, vad som tillgodoräknas i arbetsvillkoret för löntagare samt kommunernas skyldighet att ordna möjlighet till rehabilitering, utbildning eller arbete för vissa arbetslösa arbetssökande.

Enligt förslaget graderas nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen så att den inkomstrelaterade dagpenningen sjunker om arbetslösheten drar ut på tiden. Den inkomstrelaterade dagpenningen minskar första gången när arbetslöshetsdagpenning har betalats för 40 arbetslöshetsdagar och andra gången när den har betalats för 170 arbetslöshetsdagar. Vid den första gränsen sjunker den inkomstrelaterade dagpenningen med 20 procent och vid den andra gränsen med 25 procent i förhållande till den inkomstrelaterade dagpenning som baserar sig på den lön som tjänats in under den tid som hänför sig till arbetsvillkoret och som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen. Nedskärningen av den inkomstrelaterade dagpenningen ska alltså inte ske kumulativt.

Dagpenningen ska enligt förslaget sänkas genom att förtjänstdelen eller den förhöjda förtjänstdelen sänks så mycket att den inkomstrelaterade dagpenning som bildas av grund- och förtjänstdelen i sin helhet sjunker i enlighet med vad som anges ovan. Den inkomstrelaterade dagpenningen får dock inte bli mindre än grunddagpenningen eller grunddagpenningen förhöjd med den förhöjningsdel som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service.

De bestämmelser om löntagares arbetsvillkor som ligger till grund för arbetslöshetsdagpenningen ändras enligt propositionen så att lönesubventionerat arbete i fortsättningen i regel inte alls tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Trots huvudregeln ska lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en person med funktionshinder och lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en långtidsarbetslös som fyllt 60 år dock tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Då ska emellertid de första 10 månaderna av lönesubventionerat arbete inte tillgodoräknas i arbetsvillkoret. I dessa situationer ska på motsvarande sätt som i nuläget 75 procent av de månader som tillgodoräknas i arbetsvillkoret beaktas i arbetsvillkoret.

Sysselsättning i lönesubventionerat arbete ska enligt propositionen i stället för att tillgodoräknas i löntagares arbetsvillkor utgöra en grund för att förlänga granskningsperioden för arbetsvillkoret såvitt arbetet inte med stöd av den föreslagna undantagsbestämmelsen tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Detta motsvarar nuläget till den del lönesubventionerat arbete för närvarande inte tillgodoräknas i arbetsvillkoret. I propositionen föreslås det också att lönesubventionerat arbete ska kunna beaktas i sin helhet när vissa påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa fullgörs eller när väntetiden för arbetsmarknadsstöd löper. För närvarande beaktas i dessa lägen endast den del av det lönesubventionerade arbetet som tillgodoräknas i arbetsvillkoret.

Vidare föreslås det i propositionen att vissa åldersrelaterade undantagsbestämmelser inom utkomstskyddet för arbetslösa slopas. Enligt propositionen ska i löntagares arbetsvillkor inte tillgodoräknas sådana möjligheter till rehabilitering, utbildning eller arbete som kommunerna är skyldiga att ordna för arbetslösa arbetssökande som uppfyller villkoren i fråga om ålder och vilkas rätt till arbetslöshetsdagpenning för löntagare håller på att upphöra. Eftersom lönesubventionerat arbete eller service som ordnas på grundval av en sådan skyldighet i fortsättningen inte ska kunna tillgodoräknas i arbetsvillkoret, föreslås det att bestämmelserna om kommunens skyldigheter upphävs. Likaså föreslås det att de skyddande bestämmelser som gäller beloppet av inkomstrela-

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

terad dagpenning och som hänför sig till dessa åldersrelaterade undantagsbestämmelser upphävs. Enligt propositionen upphävs dessutom den skyddande bestämmelse som gäller personer som fyllt 58 år och enligt vilken nivån på inkomstrelaterad dagpenning för löntagare eller företagare inte kan sjunka, om personen uppfyller arbetsvillkoret efter att ha uppnått den nämnda åldern.

Även vissa ändringar i anslutning till förlängningen av den tid som hänför sig till löntagares arbetsvillkor föreslås i propositionen med avseende på de bestämmelser som gäller föreläggande av en självrisktid och omräkning av den lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning.

Enligt regeringsprogrammet för regeringen Orpo har regeringen i syfte att förbättra saldot för de offentliga finanserna åtagit sig att genomföra en åtgärdshelhet som stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på sex miljarder euro beräknat för 2027. Av detta belopp ska fyra miljarder euro uppnås med utgiftsanpassningar och två miljarder euro genom sysselsättningsfrämjande åtgärder. Åtgärderna i propositionen utgör en del av en helhet för att undanröja bidragsfällor, och genom dem eftersträvas en nettoutgiftsanpassning på cirka 276 miljoner euro och en sysselsättningsökning på cirka 18 700 personer. Ökningen av sysselsättningen beräknas stärka de offentliga finanserna med cirka 458 miljoner euro. Sammantaget beräknas de offentliga finanserna bli stärkta med cirka 734 miljoner euro.

Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 2 september 2024. Lagen om upphävande av vissa bestämmelser i en lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt lagen om ändring av 5 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses dock träda i kraft den 1 januari 2025.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### Allmänt

I propositionen föreslås det ändringar i beloppet av inkomstrelaterad dagpenning, i tillgodoräkning i löntagares arbetsvillkor av lönesubventionerat arbete samt i vissa bestämmelser om vissa åldersrelaterade undantag inom utkomstskyddet för arbetslösa. Syftet med propositionen är att i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet för regeringen Orpo förenkla systemet med utkomstskydd för arbetslösa, öka sysselsättningen genom att förbättra incitamenten för att ta emot jobb och stärka de offentliga finanserna.

Enligt propositionen graderas nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen så att den inkomstrelaterade dagpenningen sjunker om arbetslösheten drar ut på tiden. I propositionen föreslås det också att lönesubventionerat arbete i regel inte längre tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Dessutom föreslås det i propositionen att åldersrelaterade undantagsbestämmelser om utkomstskyddet för arbetslösa slopas i fråga om vad som tillgodoräknas i arbetsvillkoret för löntagare och kommunernas skyldighet att ordna rehabiliterings-, utbildnings- eller arbetsmöjligheter för vissa grupper av arbetslösa med särskilda behov.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

De föreslagna ändringarna ingår i en helhet för att undanröja bidragsfällor. Riksdagen har redan godkänt ändringar som gäller utkomstskyddet för arbetslösa (RP 73/2023 rd, L 1300/2023). Syftet med de nu aktuella ändringarna är att minska utgifterna för arbetslöshetsförmåner med cirka 373 miljoner euro, vilket stärker de offentliga finanserna med cirka 276 miljoner euro netto. Dessutom beräknas propositionen öka sysselsättningen med cirka 18 700 personer, vilket bedöms stärka de offentliga finanserna med 458 miljoner euro. Sammanlagt beräknas de föreslagna ändringarna uppnå en effekt som stärker de offentliga finanserna med cirka 734 miljoner euro.

De föreslagna ändringarna uppskattas försvaga kommunernas ekonomi med cirka 5 miljoner euro på årsnivå, vilket huvudsakligen beror på att skatteintäkterna minskar och utgifterna för utkomststöd ökar. I och med de uppskattade sysselsättningseffekterna beräknas de föreslagna ändringarna dock stärka den kommunala ekonomin som helhet med 60 miljoner euro.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionens mål att göra systemet med utkomstskydd för arbetslösa mer sporrande, stärka de offentliga finanserna och förenkla stödsystemet är motiverade och tillstyrker lagförslagen. Att reducera bidragsfällorna och öka sysselsättningen tryggar också det sociala trygghetssystemets hållbarhet på lång sikt och ökar tillgången på arbetskraft. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men föreslår nedan i detaljmotiveringen ändringar i övergångsbestämmelserna i lagförslag 1.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 8/2024 rd, stycke 3) anknyter syftet med den föreslagna regleringen till skyldigheten att främja sysselsättningen enligt 18 § 2 mom. i grundlagen. Med beaktande av propositionens bedömningar av i vilken grad sysselsättningen stärks kan lagförslaget enligt grundlagsutskottet anses ha betydelse med tanke på skyldigheten att främja sysselsättningen enligt 18 § 2 mom. i grundlagen (se GrUU 32/2022 rd, stycke 3). Enligt grundlagsutskottet kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

### **Graderingen av det inkomstrelaterade utkomstskyddet**

Enligt den nya 3 a § som föreslås i 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa sänks den inkomstrelaterade dagpenningen med 20 procent när arbetslöshetsdagpenning har betalats för 40 arbetslöshetsdagar och med 25 procent när den har betalats för 170 arbetslöshetsdagar. Den inkomstrelaterade dagpenningen sänks i förhållande till den inkomstrelaterade dagpenning som baserar sig på den lön som tjänats in under tiden för arbetsvillkoret och som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen. Sänkningen av den inkomstrelaterade dagpenningen sker således inte kumulativt.

Den inkomstrelaterade dagpenningen sänks enligt propositionen oberoende av orsaken till att den betalas ut. Sänkningen gäller således inte bara en förmån som betalas på grund av arbetslöshet eller permittering till en helt arbetslös utan också jämkad inkomstrelaterad dagpenning och förhöjd förtjänstdel som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service. Den inkomstrelaterade dagpenningen för tiden för tjänstgöringen är minst lika stor som grunddagpenningen förhöjd med förhöjningsdelen. Den inkomstrelaterade dagpenningens sänkta belopp gäller också den inkomstrelaterade dagpenning som betalas för så kallade tilläggsdagar.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

Syftet med graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen är att snabba upp sysselsättningen av arbetslösa. Enligt de undersökningar som nämns i propositionen (s. 23—24) har nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen och maximitiden för dagpenningsperioden direkta konsekvenser för incitamenten för den arbetslöse att få arbete. Enligt propositionen beräknas graderingen öka sysselsättningen med cirka 12 800 personer.

Utskottet anser det motiverat att de arbetslösa uppmuntras att ta emot det arbete som står till buds på arbetsmarknaden redan i ett tidigt skede av arbetslösheten. Snabbare sysselsättning förbättrar personens utkomst, levnadsstandard och välbefinnande. Sakkunniga har å andra sidan framfört att ett lägre utkomstskydd för arbetslösa kan försvaga den arbetslösas möjligheter att söka arbete som motsvarar hans eller hennes kompetens, varvid arbetsproduktiviteten försämras, den framtida förtjänstutvecklingen är svagare och byten av arbetsplats ökar.

När fler sysselsätts i ett tidigare skede kan resurserna för arbetskraftsservicen i högre grad riktas till ordnandet av service för personer i en svårare situation. Reformen ökar också incitamenten att ta emot sysselsättningsfrämjande service, om den arbetssökandes kompetens och andra egenskaper inte motsvarar de nuvarande kraven på arbetsmarknaden. Utskottet betonar dock att de positiva sysselsättningseffekterna förutsätter att den offentliga arbetskraftsservicen faktiskt i tillräcklig utsträckning kan svara på den ökade efterfrågan på service.

Propositionens konsekvensbedömningar visar att de föreslagna ändringarna försämrar den arbetslösas försörjning avsevärt om den arbetslöse inte sysselsätts trots de ökade incitamenten. I konsekvensbedömningarna har man dock inte beaktat eventuella beteendeförändringar eller ökad sysselsättning.

Enligt konsekvensbedömningarna betalas inkomstrelaterad dagpenning till nedsatt belopp till cirka 80 000 personer: till cirka 45 000 personer sänkt med 20 procent och till cirka 35 000 personer sänkt med 25 procent. Enligt propositionen sjunker den genomsnittliga fullständiga dagpenningen med cirka 300 euro i månaden då graderingen är 20 procent och med cirka 330 euro i månaden då graderingen är 25 procent. Största delen av dem som får inkomstrelaterad dagpenning har före arbetslösheten tjänat 2 000—2 500 euro i månaden, varvid den inkomstrelaterade dagpenningen är 1 306—1 522 euro i månaden och den sjunker efter 40 dagar till 1 045—1 218 euro i månaden och efter 170 dagar till 980—1 142 euro i månaden. Effekten av sänkningen av beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen ökar i euro enligt nivån på personens dagpenning. Graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen riktas särskilt till helt arbetslösa mottagare av inkomstrelaterad dagpenning, och konsekvenserna för permitterade och personer som får jämkad förmån är relativt sett mindre.

Graderingen av inkomstskyddet försämrar arbetslöshetsförsäkringens försäkringsskydd, eftersom nivån på inkomstskyddet som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier och kassans medlemsavgifter sjunker. Enligt propositionens konsekvensbedömningar (s. 60) sjunker nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen för drygt 3 000 personer i och med graderingen till samma nivå som grunddagpenningen (800 euro/mån.). För personer som tjänar högst 1 500 euro är den inkomstrelaterade dagpenningen i och med graderingen bara något större än grunddagpenningen. Enligt utredning till utskottet kan den inkomstrelaterade dagpenningen sjunka till samma nivå som grunddagpenningen eller bara något över den för cirka 20 000 förmånstagare, om de inte sys-

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

selsätts före graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen. För en tredjedel av medlemmarna i företagarkassan kommer graderingen att sjunka till samma nivå som den inkomstrelaterade dagpenningens grunddagpenning, eftersom den genomsnittliga nivån på inkomstrelaterad dagpenning för en medlem i företagarkassan är lägre än för löntagare. Utskottet konstaterar att försämringen av försäkringsskyddet i och med graderingen kan minska viljan att ordna arbetslöshetsskydd som medlem i en inkomstbaserad arbetslöshetskassa.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande bedömt graderingen av inkomstrelaterad dagpenning med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen om grundläggande utkomstskydd och 15 § i grundlagen om egendomsskydd. Grundlagsutskottet hänvisar i sitt utlåtande till sin tidigare utlåtandep Praxis enligt vilken arbetslöshetsdagpenningens grunddagpenning och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel, vilken till sitt belopp motsvarar grunddagpenningen, samt arbetsmarknadsstödet, vilket till sitt fulla belopp är lika stort som grunddagpenningen, hör till de arbetslöshetsförmåner som ingår i förmånssystemen för social trygghet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 16/1996 rd, s. 1/II, GrUU 46/2002 rd, s. 2/I, GrUU 25/2013 rd, s. 2/II). Ändringsförslaget som gäller den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel inverkar således inte på det grundläggande utkomstskydd som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet anser inte heller att förkortningen av förtjänstdelen är problematisk med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen (GrUU 25/2013 rd, s. 2—3) och samma bedömning gäller enligt utlåtandet också den föreslagna regleringen om sänkt inkomstrelaterad dagpenning.

Sakkunniga har uttryckt oro över att den första nivån sänker den inkomstrelaterade dagpenningen redan efter 40 dagar, vilket är en relativt kort tid i förhållande till den tid som behövs för jobbsökning och rekrytering. Dessutom är den föreslagna graderingen brant jämfört med jämförelseländernas graderingssystem, eftersom till exempel den första graderingen i Sverige träder i kraft först efter fem månaders arbetslöshet, och graderingen är lindrigare. Den föreslagna graderingen ökar också nivåskillnaden i fråga om inkomstrelaterad dagpenning i förhållande till jämförelseländerna särskilt i fråga om låga lönenivåer.

Sakkunniga har också föreslagit alternativa sätt att gradera det inkomstrelaterade utkomstskyddet så att graderingen sker i ett senare skede av arbetslösheten. Alternativa modeller presenteras också i propositionen (s. 119—120). Enligt utredning från social- och hälsovårdsministeriet kan de föreslagna alternativa metoderna dock inte ge den spareffekt som avses i propositionen.

Utskottet noterar att om sänkningen av den inkomstrelaterade dagpenningen utsträcks till den förhöjda förtjänstdelen kan incitamenten att delta i sysselsättningsfrämjande service som förbättrar kompetensen försvagas, vilket också nämns i propositionen. Syftet med den höjda förtjänstdelen är att uppmuntra arbetslösa att söka sig till service och förbättra sitt eget kunnande och därigenom sin sysselsättning. Enligt uppgift uppnås den direkta spareffekt som i regeringsprogrammet eftersträvas för reformen av utkomstskyddet för arbetslösa dock inte, om graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen inte utsträcks också till den förhöjda förtjänstdelen. Dessutom är den förhöjda förtjänstdelen för den som deltar i sysselsättningsfrämjande service dock alltid minst lika stor som grundskyddets förhöjningsdel, så den inkomstrelaterade dagpenningen för den som deltar i sysselsättningsfrämjande tjänster även efter den föreslagna ändringen är högre än för den som får inkomstrelaterad dagpenning på grund av arbetslöshet.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

Graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen riktar sig särskilt till de arbetslösa vars möjligheter att reagera på förändringar i incitamenten och få arbete är svagare, exempelvis äldre arbetslösa. Utskottet betonar att förlängd arbetslöshet ofta beror på orsaker som hänför sig till arbetsförmågan eller kompetensen och som inte kan påverkas enbart genom att öka de ekonomiska incitamenten. Utskottet anser det vara viktigt att arbetskraftsservicen fäster uppmärksamhet vid att främja de arbetssökandes arbetsförmåga och kompetens. Sakkunniga har också fäst särskild uppmärksamhet vid att den inkomstrelaterade dagpenningens gradering utsträcks till att omfatta inkomstrelaterad dagpenning för dem som har tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa. Till skillnad från andra mottagare av inkomstrelaterad dagpenning har de som övergått till tilläggsdagar inte möjlighet att på nytt uppfylla arbetsvillkoret, vilket innebär att en sänkning av den inkomstrelaterade dagpenningen med 25 procent innebär en bestående förändring i förmånsbeholdet för den som övergått till tilläggsdagarna.

### Ändringar som gäller lönesubventionerat arbete

En annan central ändring i propositionen gäller lönesubventionerat arbete. Syftet med lönesubventionerat arbete är att främja sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Med lönesubventionerat arbete främjas också möjligheterna för arbetstagare med funktionshinder och långtidsarbetslösa som fyllt 60 år att få arbete och att delta i arbetslivet. Av lönesubventionerat arbete tillgodoräknas i nuläget 75 procent i arbetsvillkoret för arbetstagare och resten förlänger granskningsperioden för arbetsvillkoret.

I propositionen föreslås det att lönesubventionerat arbete i regel inte längre räknas in i arbetsvillkoret. I stället för att arbetsvillkoret tillgodoräknas utgör sysselsättningen i lönesubventionerat arbete en grund för att förlänga granskningsperioden för löntagares arbetsvillkor.

Utskottet anser det vara ändamålsenligt att arbetskraftsservicen i första hand ger arbetslösa stöd för att få arbete på den öppna arbetsmarknaden. Den föreslagna ändringen minskar enligt propositionen läckaget i anslutning till lönesubvention, vilket innebär situationer där subvention har beviljats för ett anställningsförhållande som skulle ha uppkommit utan lönesubvention.

I arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande sägs att den föreslagna ändringen förbättrar effekterna av lönesubventionerat arbete och främjar allokeringen av resurser till tjänster med kraftigare effekt än tidigare. Vid ingången av 2025 svarar de kommunbaserade arbetskraftsmyndigheterna för beviljandet av lönesubvention. Deras verksamhet styrs av kommunernas finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna, som ökar stegvis när arbetslösheten drar ut på tiden. Den beräkning av dagarna som ligger till grund för nivån på finansieringsansvaret börjar löpa från början när personen uppfyller arbetsvillkoret för löntagare. I och med de föreslagna ändringarna räknas det lönesubventionerade arbetet inte längre in i arbetsvillkoret och kommunen har således inte intresse av att bevilja lönesubvention endast för att befrias från finansieringsansvaret, utan incitamentet är effekten av det lönesubventionerade arbetet. Enligt utlåtandet blir det lönesubventionerat arbetet ur arbetskraftsmyndighetens synvinkel en tjänst jämförbar med annan offentlig arbetskraftsservice. De föreslagna ändringarna kan således förbättra effekterna av det lönesubventionerade arbetet och främja allokeringen av resurser till mer effektiva tjänster än tidigare.



## Betänkande ShUB 6/2024 rd

Den föreslagna ändringen sänker nivån på utkomstskyddet för arbetslösa för de personer som efter lönesubventionerat arbete inte sysselsätts på den öppna arbetsmarknaden och som inte har haft arbete som räknas in i arbetsvillkoret och som berättigar till arbetslöshetsdagpenning under tiden före lönesubventionsperioden. Utskottet noterar att lönesubventionerat arbete kan vara det enda sättet att komma in på arbetsmarknaden för många personer i svår ställning på arbetsmarknaden, såsom unga, äldre, invandrare och långtidsarbetslösa. Utskottet anser det vara viktigt att arbetskraftsservicen för svårssysselsatta grupper utvecklas.

Utskottet välkomnar att man i propositionen har beaktat gruppen av de mest svårssysselsatta arbetslösa. Enligt propositionen ska lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en person med funktionshinder och lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en långvarigt arbetslös som fyllt 60 år dock tillgodoräknas i arbetsvillkoret till den del det lönesubventionerade anställningsförhållandet varar en längre tid än 10 månader. I dessa situationer inräknas i arbetsvillkoret 75 procent av de månader som inflyter av arbetsvillkoret och resten förlänger granskningsperioden.

Dessutom föreslås i propositionen att lönesubventionerat arbete ska beaktas i sin helhet när vissa påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa fullgörs eller när väntetiden för arbetsmarknadsstöd löper. För närvarande beaktas i dessa lägen endast den del av det lönesubventionerade arbetet som tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Den föreslagna ändringen gör att rätten till arbetslöshetsförmåner börjar snabbare jämfört med nuläget.

Sakkunniga har fäst uppmärksamhet vid den konsekvens som identifierats också i propositionen, nämligen att förslaget om lönesubvention särbehandlar personer i anställningsförhållande inom utkomstskyddet för arbetslösa. Arbetsvillkoret räknas in från allt annat arbete i arbetsavtalsförhållande, men efter de föreslagna ändringarna i regel inte längre från arbete för vilket arbetsgivaren har fått lönesubvention.

Enligt grundlagsutskottet blir de föreslagna bestämmelserna sammantaget inte problematiska med avseende på 6 § 1 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets utlåtande har det framförts godtagbara argument för den föreslagna regleringen som anknyter till främjandet av sysselsättningen och inriktningen av lönesubventionen samt till det att lönesubventionen finansieras med offentliga medel. Med tanke på regleringens proportionalitet är det enligt utlåtandet av betydelse att lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en person med funktionshinder och lönesubventionerat arbete som avtalats för att sysselsätta en långtidsarbetslös som fyllt 60 år tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Dessutom är sysselsättning i lönesubventionerat arbete fortfarande en grund för att förlänga granskningsperioden för löntagares arbetsvillkor till den del det inte tillgodoräknas i arbetsvillkoret med stöd av den föreslagna bestämmelsen och det lönesubventionerade arbetet i sin helhet kan beaktas när vissa påföljder för utkomstskyddet för arbetslösa uppfylls eller när väntetiden för arbetsmarknadsstödet ökar. Det vore dock mer motiverat om lönesubventionerat arbete åtminstone delvis kunde räknas in i arbetsvillkoret, konstateras det i utlåtandet.

Grundlagsutskottet påpekar dessutom i synnerhet det som nämns också i propositionen (s. 128), nämligen att förslaget kan bidra till att de som sysselsätts genom olika former av subventionerat arbete (t.ex. sysselsättningsседlar) behandlas olika vid beräkningen av arbetsvillkoret. Enligt

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

grundlagsutskottets uppfattning vore det med tanke på jämlikheten mer motiverat att tillgodoräk-  
mandet i arbetsvillkoret inte skulle bero på hur arbetet subventioneras.

Social- och hälsovårdsutskottet anser i likhet med grundlagsutskottet att det är viktigt att följa  
ändringarnas konsekvenser för likabehandlingen. Enligt inkommen utredning kan ändringarna  
följas upp endast i begränsad utsträckning, om ingåendet av ett avtal om lönearbete främjas med  
ekonomiskt stöd som till exempel sedlar som beviljas som stöd för sysselsättning och om vilka  
det inte föreskrivs i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Utskottet anser det vara  
viktigt att de områden med organiseringsansvar som inleder sin verksamhet vid ingången av 2025  
också ger information om sådana arrangemang, för att det ska vara möjligt att göra en utvärdering  
i efterhand och för att man ska få information om effekterna av de olika metoderna för att stödja  
sysselsättningen.

Social- och hälsovårdsutskottet fäster i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet upp-  
märksamhet vid att de föreslagna ändringarna kan inverka på mängden lönesubventionerat arbe-  
te, eftersom det lönesubventionerade arbetet kan bli mindre attraktivt ur den arbetslösa arbetsö-  
kandens synvinkel. Enligt propositionen är det dock fortfarande ekonomiskt lönsamt att syssel-  
sätta med lönesubvention i de flesta situationer, eftersom lönen för arbetet i regel överstiger ar-  
betslöshetsförmånens belopp och sysselsättningen med lönesubvention kan främja sysselsätt-  
ningen också på längre sikt.

Enligt arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande är sysselsättningseffekterna av sysselsätt-  
ning med lönesubvention inom den offentliga sektorn eller tredje sektorn mindre än för dem som  
sysselsatts i företag. Eftersom de föreslagna ändringarna kan väntas leda till att det lönesubven-  
tionerade arbetet minskar särskilt i fråga om sådant lönesubventionerat arbete vars effekter har  
varit svaga, kan de föreslagna ändringarna försämra kommunernas och i synnerhet organisation-  
ernas möjligheter att sysselsätta med lönesubvention. En minskning av antalet personer i lönesub-  
ventionerat arbete kan enligt sakkunnigutfrågningen försämra i synnerhet organisationernas  
verksamhetsförutsättningar. Social- och hälsovårdsutskottet inser de multiplikatoreffekter som  
en eventuell minskning av lönesubventionerat arbete medför, men betonar att lönesubvention är  
ett behovsprövat stöd som är avsett att främja sysselsättningen av arbetslösa arbetssökande och att  
arbetsgivarens behov av ekonomiskt stöd eller trygghet av arbetsgivarens verksamhetsförut-  
sättningar inte är en grund för beviljande av lönesubvention.

### **Slopande av åldersrelaterade undantag**

I propositionen föreslås det dessutom att vissa undantagsbestämmelser om åldersrelaterat ut-  
komstskydd för arbetslösa slopas. Syftet med dem har varit att stödja sysselsättningen bland äldre  
och trygga deras försörjning i synnerhet i situationer där de inte har rätt till tilläggsdagar inom ut-  
komstskyddet för arbetslösa.

Enligt propositionen ska det i löntagares arbetsvillkor i fortsättningen inte tillgodoräknas sådana  
möjligheter till rehabilitering, utbildning eller arbete som kommunerna är skyldiga att ordna för  
arbetslösa arbetssökande som uppfyller villkoren i fråga om ålder och vilkas rätt till arbetslöshets-  
dagpenning för löntagare håller på att upphöra (s.k. garanterat arbete). Eftersom lönesubventio-  
nerat arbete eller service som ordnas på grundval av en sådan skyldighet i fortsättningen inte ska

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

kunna tillgodoräknas i arbetsvillkoret, föreslås det att bestämmelserna om kommunens skyldigheter upphävs. Enligt propositionen upphävs dessutom de skyddande bestämmelser som gäller beloppet av inkomstrelaterad dagpenning och som hänför sig till dessa åldersrelaterade undantagsbestämmelser och den skyddande bestämmelse som gäller personer som fyllt 58 år och enligt vilken nivån på inkomstrelaterad dagpenning för löntagare eller företagare inte kan sjunka, om personen uppfyller arbetsvillkoret efter att ha uppnått den nämnda åldern.

Genom de bestämmelser som föreslås bli upphävda har kommunerna ålagts att sysselsätta eller tillhandahålla arbetskraftsservice så att äldre arbetslösa har tjänat in sitt arbetsvillkor och därmed rätt till inkomstrelaterad dagpenning. På basis av de åldersrelaterade undantagen har äldre arbetslösa kunnat få inkomstrelaterad dagpenning fram till pensioneringen, förutsatt att de ibland deltagit i lönesubventionerat arbete eller service. Rätten till tilläggsdagar avskaffas stegvis, så antalet personer som omfattas av den regleringen beräknas öka stegvis fram till 2029.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att i större utsträckning än för närvarande öka sysselsättningen av äldre på den öppna arbetsmarknaden i stället för det garanterade arbete som kommunerna ordnar. Genom att upphäva bestämmelserna om skyldigheter förebyggs enligt propositionen situationer där kommunen borde sysselsätta samma person flera gånger. Med den föreslagna ändringen förebygger man en spiral där man genom sysselsättning som stöds med offentliga medel förnyar rätten till arbetslöshetsdagpenning, varefter det att maximitiden för denna uppnåtts sedan åtföljs av att arbetsvillkoret uppfylls på nytt genom sysselsättning som stöds med offentliga medel. I och med ändringarna har personen också starkare incitament att söka arbete på den öppna arbetsmarknaden, eftersom tjänsterna eller eventuellt lönesubventionerat arbete inte i fortsättningen räknas in i arbetsvillkoret. Syftet med de föreslagna ändringarna är också att främja likabehandling av olika åldersgrupper inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

Enligt arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande är sysselsättningen efter sysselsättningskyldigheten låg. Således har det inte ansetts motiverat att föreskriva om undantag från sysselsättningskyldigheten med tanke på sysselsättningseffekterna och slopandet av undantaget bedöms inte ha någon betydande negativ sysselsättningseffekt. Slopandet av sysselsättningskyldigheten minskar kommunernas uppgifter och deras utgifter.

De föreslagna ändringarna försämrar tryggheten under arbetslöshet för äldre arbetssökande som inte sysselsätts på den öppna arbetsmarknaden. Enligt propositionen kan detta öka incitamenten att söka arbete på den öppna arbetsmarknaden. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att äldre kan ha större svårigheter än andra arbetslösa att hitta arbete på den öppna arbetsmarknaden på grund av åldersdiskriminering eller faktorer som har samband med arbetsförmågan. Det försämrade utkomstskyddet för arbetslösa påverkar också pensionsutfallet och ökar risken för pensionärsfattigdom.

Utskottet anser det vara viktigt att följa upp vilka konsekvenser de föreslagna åtgärderna har för de äldres försörjning, välmående och sysselsättning samt att utveckla metoder för att främja sysselsättningen bland de äldre.

Dessutom betonar utskottet att en del av undantagsbestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa för äldre förblir i kraft även efter de föreslagna ändringarna. I propositionen föreslås det inte

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

att sysselsättningsstödet för 55 år fyllda slopas. Eftersom sysselsättningsstödet räknas som lönesubventionerat arbete, ska det dock inte längre tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Sysselsättningen av äldre arbetssökande stöds också genom bestämmelserna om lönesubvention för långtidsarbetslösa som fyllt 60 år. Ett sådant anställningsförhållande som stöds med lönesubvention uppfyller också arbetsvillkoret för tiden efter 10 månader. I propositionen föreslås det inte heller några ändringar i rätten till arbetslöshetsdagpenning för 500 dagar eller rätt till tilläggsdagar för dem som fyllt 58 år och som under de senaste 20 åren har arbetat minst fem år. Utbetalningen av inkomstrelaterad dagpenning till nedsatt belopp ska dock också gälla dessa situationer.

### Sysselsättningseffekter

De ändringar som föreslås i propositionen beräknas öka sysselsättningen med sammanlagt cirka 18 700 personer. De största sysselsättningseffekterna har uppskattats för graderingen av det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa (12 800 personer) och slopandet av garanterat arbete (3 500 personer). När det gäller de övriga ändringarna (slopandet av tillgodoräknande av service i arbetsvillkoret, upphävandet av skyddsregeln för 58-åringar och slopandet av tillgodoräknande av lönesubventionerat arbete i arbetsvillkoret) har sysselsättningseffekten av varje ändring beräknats bli mindre än 1 000 personer.

Sysselsättningseffekterna baserar sig på finansministeriets bedömning, där man har utnyttjat resultaten av tidigare undersökningar om hur nivån på utkomstskyddet för arbetslösa inverkar på arbetslöshetens längd. Ändringarnas sysselsättningseffekt har bedömts genom att antalet mottagare av inkomstrelaterad dagpenning multipliceras med den förväntade förändringen i förmånsnivån och med ett flexibilitetsestimat som baserar sig på forskningsrön och som beskriver förändringen i arbetslöshetens längd i förhållande till förändringen i nivån på utkomstskyddet för arbetslösa. Det tillämpliga flexibilitetsestimatet 0,8 motsvarar enligt propositionen den flexibilitet som Uusitalo och Verho (2010) bedömt, vilket enligt propositionen ganska väl motsvarar också de genomsnittliga flexibilitetsestimaten från andra länder. Ett undantag är den flexibilitet på 0,6 som föreslås i förslaget om att lönesubventionerat arbete tillgodoräknas i arbetsvillkoret.

Sakkunniga har framfört kritik mot bedömningarna av propositionens sysselsättningseffekter på grund av det försämrade ekonomiska läget och läget på arbetsmarknaden. Dessutom har man lyft fram eventuella försummade korseffekter mellan de ändringar i propositionen som verkar i olika riktningar samt mellan tidigare godkända ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa (L 1300/2023) och de nu aktuella ändringarna. Det använda flexibilitetsestimatet har också ansetts vara högt i synnerhet vid bedömningen av sysselsättningseffekterna av slopandet av åldersrelaterade undantag, eftersom det finns flera överlappande ändringar och de gäller äldre arbetslösa som har svårare än andra arbetslösa att få arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Enligt uppgift till utskottet har man vid konsekvensbedömningen strävat efter att beakta alla korseffekter av betydande omfattning. Sammantaget sänker de korseffekter som ingår i RP 73/2023 rd och RP 13/2024 rd bedömningen av sysselsättningseffekterna med cirka 6 300 årsverken. Enligt uppgift har utsikterna för den ekonomiska tillväxten 2025 inte förändrats mellan finansministeriets prognoser våren 2023 och våren 2024. Prognosen är förenad med osäkerhet, men förändringar i efterfrågan på arbetskraft i samband med konjunkturväxlingar påverkar utfallet av de uppskattade effekterna endast på kort sikt. När efterfrågan på arbetskraft är svagare kommer de

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

direkta spareffekterna av propositionen att bli större än beräknat, eftersom arbetslösheten är större och sysselsättningseffekterna mindre än beräknat, eftersom efterfrågan på arbetskraft är mindre.

Social- och hälsovårdsutskottet inskräper i överensstämmelse med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att också enligt vad som konstateras i propositionen (s. 89—94) är bedömningarna av konsekvenserna med avseende på sysselsättningen approximativa, för olika målgruppers reaktioner på ändringarna i incitamenten kan skilja sig från varandra och de resultat som ligger till grund för bedömningarna kan härröra från undersökningar som kunnat ha en väldigt annorlunda utformning än vad som gäller i den nu aktuella situationen. Osäkerheten i bedömningen ökar av att ansvaret för att ordna arbetskraftsservice överförs till kommunerna i början av 2025, vilket väsentligt kan förändra utbudet av olika aktiva åtgärder för arbetssökande. På grund av osäkerheten kring bedömningen är det viktigt att följa vilka konsekvenser de föreslagna ändringarna har för sysselsättningen.

### De samlade konsekvenserna

Sänkningen av den inkomstrelaterade dagpenningen gäller också till stor del samma personer som de ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa som ingick i regeringens proposition RP 73/2023 rd och som riksdagen tidigare godkänt (lag 1300/2023). De föreslagna ändringarna sänker nivån på förtjänstskyddet och försvårar möjligheterna att uppfylla arbetsvillkoret, det vill säga möjligheterna att få förtjänstskydd. Utskottet anser det motiverat att rikta ändringarna till dem som får förtjänstskydd, även om de föreslagna ändringarna försvagar det försäkringsskydd som arbetslöshetsförsäkringen erbjuder. Den ekonomiska situationen för dem som får förtjänstskydd är i genomsnitt bättre, de får lättare jobb på den öppna arbetsmarknaden och de reagerar också starkare på förändringar i arbetslöshetsförmånernas storlek än dem som är beroende av grundskyddet. Utskottet förutsätter att man följer vilka konsekvenser de föreslagna ändringarna har för försörjningen och sysselsättningen särskilt för dem som har en svår ställning på arbetsmarknaden, såsom äldre, partiellt arbetsföra och långtidsarbetslösa samt vid behov vidtar åtgärder för att rätta till eventuella problem. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Försörjningen för mottagare av arbetslöshetsförmåner påverkas utöver av den nu aktuella propositionen också av andra ändringar i den sociala tryggheten som träder i kraft under 2024, såsom sänkningen av nivån på det allmänna bostadsbidraget (RP 74/2023 rd), indexfrysningen av förmåner och höjningen av barnbidraget (RP 75/2023 rd) samt skärpningen av bestämmelserna om boendeutgifter i lagen om utkomststöd (RP 58/2023 rd).

Social- och hälsovårdsministeriet har publicerat en separat utredning om de sammanlagda konsekvenserna av ändringarna i bostadsbidraget och utkomstskyddet för arbetslösa och indexfrysningarna av förmåner (Bedömning av de samverkande konsekvenserna av ändringarna i den sociala tryggheten 2024, social- och hälsovårdsministeriet 2023, sammanfattning på svenska). Vid bedömningen av de ändringar som föreslås i den nu aktuella propositionen beaktades graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen, men inte ändringarna i fråga om lönesubventionerat arbete och garanterat arbete.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

Enligt utredningen kommer den ekonomiska utsattheten att öka, och ändringarna i den sociala tryggheten drabbar kraftigast de två lägsta inkomstdecilerna. I en jämförelse av förmånstagargrupperna riktas de relativt sett största konsekvenserna till arbetslösa mottagare av inkomstrelaterat utkomstskydd och studerande. I familjer med två föräldrar som får arbetslöshetsförmåner är inverkan relativt sett klart mindre än i familjer med en vuxen. Vid en granskning enligt typ av familj hänför sig de största konsekvenserna till unga enpersonshushåll och unga barnlösa par. Konsekvenserna för barnfamiljer är sammantaget mindre än konsekvenserna för hushåll med barnlösa personer i arbetsför ålder.

I den nu aktuella propositionen har man separat bedömt de sammantagna konsekvenserna av graderingen av inkomstrelaterad dagpenning och ändringarna i regeringens proposition RP 73/2023 rd (s. 80—81). Enligt bedömningen uppgår antalet hushåll som upplevt graderingen och vars disponibla inkomster minskar med över 10 procent till cirka 27 000 personer. Något under 55 000 personer hör till hushåll med ett inkomstbortfall på 5—10 procent, medan omkring 112 000 personer bor i hushåll med ett mindre inkomstbortfall på 1—5 procent. Till följd av de föreslagna ändringarna ökar antalet hushåll som får kalkylerat utkomststöd med sammanlagt cirka 8 000. Dessa hushåll omfattar sammanlagt cirka 14 000 personer.

Utskottet fäster särskild uppmärksamhet vid att det i propositionen bedöms att behovet av bostadsbidrag och utkomststöd, som är det stöd som beviljas i sista hand, kommer att öka. Enligt propositionen kan erhållandet av kompletterande förmåner öka med cirka 10 procent i förhållande till besparingen i arbetslöshetsförmånerna. Då ökar erhållandet av kompletterande förmåner med cirka 24 miljoner euro.

Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (bl.a. ShUB 8/2019 rd, ShUB 30/2022 rd, ShUB 13/2023 rd, ShUB 14/2023 rd, ShUB 16/2023 rd) om att det med tanke på systemet för social trygghet som helhet och incitamenten att arbeta inte är ändamålsenligt att genom ändringar i de primära förmånerna öka användningen av det behovsprövade, yttersta utkomststödet. Det har också konstaterats att när man får utkomststöd under lång tid ökar också hälso- och välfärdsproblemen och den generationsöverskridande utsattheten. Också grundlagsutskottet hänvisar i sitt utlåtande (stycke 4) till sin tidigare tolkningspraxis, där utskottet ansett det oroväckande att följden av den föreslagna lagstiftningen bedömts vara att förmånstagarna kommer att bli beroende av utkomststöd, som är avsett att vara en sista utväg (se även GrUU 47/2017 rd, GrUU 51/2017 rd, GrUU 40/2018 rd). Grundlagsutskottet påpekar också att utkomststödet är förenat med en behovsprövning och utgiftskontroll som avviker från det övriga sociala trygghetssystemet (se också GrUU 14/2023 rd, stycke 16).

Utskottet upprepar också sin tidigare ståndpunkt (ShUB 16/2023 rd) att uppnåendet av de mål som i regeringsprogrammet uppställts för totalreformen av lagen om utkomststöd kan försvåras, om utgifterna för utkomststödet och antalet stödmottagare ökar genom nedskärningar i de primära förmånerna. Regeringen ska enligt regeringsprogrammet genomföra en totalreform av utkomststödet där större tonvikt läggs på individens förmåga att klara sig självständigt, det långvariga beroendet av utkomststöd minskas och utkomststödet ges tydligare konturer av penningförmån som hör till grundskyddet, beviljas i sista hand och kräver prövning.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

### DETALJMOTIVERING

#### 1. Lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

**Ikraftträdandebestämmelsen.** Utskottet föreslår att 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1 preciseras i fråga om de ändringar som gäller lönesubventionerat arbete och arbetsvillkoret.

På lönesubventionerat arbete som börjat före den 2 september 2024 tillämpas enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Lönesubventionerat arbete som har börjat eller förlängts senast den 1 september 2024 tillgodoräknas således i löntagares arbetsvillkor på det sätt som föreskrivs i 5 kap. 4 a §. Arbetsvillkoret tillgodoräknas i form av arbetsvillkorsmånader från och med den 2 september 2024, eftersom bestämmelser om tillämpningen av ändringen av grunden för hur arbetsvillkoret uppfylls finns i ikraftträdandebestämmelsen i lag 1300/2023.

Den ändring av 5 kap. 4 a § som trädde i kraft genom lag 1300/2023 gäller från och med den 1 januari 2024, men den ändring av grunden för hur arbetsvillkoret uppfylls som ingår i bestämmelsen, det vill säga arbetsvillkoret på tolv månader (granskning av arbetsvillkorsmånader), tillämpas först från och med den 2 september 2024, och för tiden före det tillgodoräknas arbetsvillkoret räknat i kalenderveckor (26 kalenderveckor).

Enligt specialmotiveringen till propositionen kan arbetsgivaren ansöka om fortsatt lönesubvention, och om subventionen beviljas, fortsätter det lönesubventionerade arbetet utan avbrott. Om en ansökan om fortsatt lönesubvention gäller beviljande av lönesubvention från och med den 1 september 2024, är det fråga om sådant lönesubventionerat arbete som avses i övergångsbestämmelsen och som inletts före lagens ikraftträdande. Om ansökan om lönesubvention eller ansökan om fortsatt subvention gäller beviljande av lönesubvention från och med den 2 september 2024 eller därefter, är det inte fråga om sådant lönesubventionerat arbete som avses i övergångsbestämmelsen och som inletts före lagens ikraftträdande.

Av det föreslagna 3 mom. framgår det inte om det av en sysselsatt i lönesubventionerat arbete som börjat eller förlängts före den 1 september 2024 förutsätts att arbetsvillkoret på 26 kalenderveckor (6 månader) eller 12 månader uppfylls. Utskottet föreslår att 3 mom. preciseras så att det då förutsätts att arbetsvillkoret på 6 månader uppfylls. Dessutom föreslår utskottet att det preciseras vilka bestämmelser som tillämpas på omvandlingen av arbetsvillkorsveckor till arbetsvillkorsmånader för tiden före den 2 september 2024 och från och med den 2 september 2024 för att bestämmelsen till denna del ska motsvara ikraftträdandebestämmelsen i lag 1300/2023.

Utskottet föreslår också att övergångsbestämmelsen om garanterat arbete preciseras. I ikraftträdandebestämmelsen sägs det att om en arbets- och näringsbyrå har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) senast från och med den 1 september 2024 eller om en kommuns skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den paragrafen har börjat senast den dagen, tillgodoräknas servicen eller det lönesubventionerade arbetet i löntagares arbetsvillkor på det sätt som föreskrivs i 5 kap. 4 a § i den lydelse

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

se paragrafen hade vid ikraftträdandet av lagen. Lagens 5 kap. 4 a § gäller emellertid endast hur lönesubventionerat arbete tillgodoräknas i arbetsvillkoret, inte längden på arbetsvillkoret. För att arbetsvillkoret i fråga om garanterat arbete i dessa situationer ska vara lika långt som det som tillämpas om arbetsvillkoret uppfylls före den 2 september 2024, föreslår utskottet att arbetsvillkoret då är sex månader. Dessutom föreslås det att bestämmelsen om omvandling av arbetsvillkorsveckor till arbetsvillkorsmånader preciseras så att den motsvarar ikraftträdandebestämmelsen i lag 1300/2023.

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslag 2—7 i proposition RP 13/2024 rd utan ändringar.*

*Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 13/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)*

*Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)*

### Utskottets ändringsförslag

## 1.

### Lag

#### om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut  
*upphävs* i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 5 kap. 4 a § och 13 § 2 mom. samt 6 kap. 8 § 2 och 4 mom. och 9 § 3 mom.,  
sådana de lyder, 5 kap. 4 a § i lag 1300/2023, 5 kap. 13 § 2 mom., 6 kap. 8 § 2 mom. och 9 § 3 mom. i lag 1049/2013 och 6 kap. 8 § 4 mom. i lag 857/2015,  
*ändras* 2 a kap. 10 § 2 mom. 1 punkten och 4 mom., 5 kap. 3 § 4 mom. och 4 § 3 mom., 7 kap. 2 § 3 mom. 1 punkten samt 14 kap. 1 a § 1 mom.,  
sådana de lyder, 2 a kap. 10 § 2 mom. 1 punkten och 5 kap. 4 § 3 mom. i lag 1300/2023, 2 a kap. 10 § 4 mom. i lag 1380/2021, 5 kap. 3 § 4 mom. i lag 426/2019, 7 kap. 2 § 3 mom. 1 punkten i lag 1374/2014 samt 14 kap. 1 a § 1 mom. i lag 1380/2021, och



## Betänkande ShUB 6/2024 rd

*fogas* till 5 kap. 4 §, sådan den lyder i lag 1300/2023, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 och 5 mom. blir 5 och 6 mom., och till 6 kap. en ny 3 a §, i stället för den 3 a § som upphävts genom lag 1311/2019, som följer:

2 a kap.

### Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

10 §

*Upprepade förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice*

---

Rätten till arbetslöshetsförmån återställs efter ett förfarande som har lett till föreläggande av skyldighet att vara i arbete när den arbetssökande i sammanlagt minst tolv kalenderveckor har

1) varit i sådant arbete som räknas in i arbetsvillkoret eller i annat lönesubventionerat arbete; trots vad som i 5 kap. 4 § 1 mom. föreskrivs om tidpunkten för utbetalning av lönen, kan arbetet beaktas enligt när det har utförts, men det utförda arbetet och lönen för det beaktas ändå bara en gång,

---

Vid tillämpningen av 2 mom. 1 punkten kan arbetet med avvikelse från 5 kap. 4 § 1 mom. beaktas enligt när det har utförts, men det utförda arbetet och lönen för det beaktas dock bara en gång. Det som föreskrivs i 1 mom. och i 9 § tillämpas inte under den tid den arbetssökande enligt 1 mom. eller 9 § inte har rätt till arbetslöshetsförmåner. Det som föreskrivs i 1—9 § samt i 2 kap. 13 § 2 mom. och 14 § 3 mom. tillämpas inte under tiden för skyldighet att vara i arbete.

5 kap.

### Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

3 §

*Löntagares arbetsvillkor*

---

Granskningsperioden förlängs också med den tid som med stöd av 4 § 3 och 4 mom. inte räknas in i arbetsvillkoret eller under vilken personen i fråga omfattas av sysselsättningsfrämjande service. Dessutom förlängs granskningsperioden med den tid under vilken personen i fråga har skött ett uppdrag som riksdagsledamot eller minister.

---

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

### 4 §

#### *Vad som inräknas i löntagares arbetsvillkor*

-----

I arbetsvillkorsmånaden inräknas inte

- 1) lön för arbete som en person utfört medan han eller hon fått partiell sjukdagpenning,
- 2) sänkt lön för sjukdomstid som med stöd av arbets- eller tjänstekollektivavtal betalats till personen,
- 3) lön för lönesubventionerat arbete,
- 4) lön eller ersättning som grundar sig på arbetstid som har överförts till en arbetstidsbank.

När ett lönesubventionerat anställningsförhållande har varat i 10 månader, inräknas dock i arbetsvillkoret från och med denna tidpunkt 75 procent av de arbetsvillkorsmånader för vilka lönesubvention har beviljats eller subventionstiden har förlängts med stöd av 7 kap. 7 § 3 mom. eller 7 kap. 9 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. En ytterligare förutsättning är att anställningsförhållandet fortgår utan avbrott. En eventuell avrundning görs nedåt till närmaste fulla arbetsvillkorsmånad.

-----

### 6 kap.

#### **Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet**

### 3 a §

#### *Betalning av inkomstrelaterad dagpenning till nedsatt belopp*

Inkomstrelaterad dagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning som betalas med förhöjd förtjänstdel betalas

1) till sitt fulla belopp på det sätt som föreskrivs i 1 § 3 mom. för en tid som motsvarar 40 fulla arbetslöshetsdagar,

2) efter den betalningsperiod som avses i 1 punkten och till dess att inkomstrelaterad dagpenning har betalats för sammanlagt 170 arbetslöshetsdagar, på det sätt att den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel eller förhöjda förtjänstdel minskas så att den inkomstrelaterade dagpenning som avses i 1 § 3 mom. utgör 80 procent av full inkomstrelaterad dagpenning, och

3) efter den betalningsperiod som avses i 2 punkten på det sätt att förtjänstdelen eller den förhöjda förtjänstdelen minskas så att den inkomstrelaterade dagpenning som avses i 1 § 3 mom. utgör 75 procent av full inkomstrelaterad dagpenning.

Den inkomstrelaterade dagpenningen är dock alltid minst lika stor som grunddagpenningen eller den i 3 § avsedda grunddagpenningen och förhöjningsdelen.

Inkomstrelaterad dagpenning börjar på nytt betalas till fullt belopp när arbetssökanden på nytt har uppfyllt arbetsvillkoret för löntagare eller företagare.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

7 kap.

### Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §

#### *Väntetiden för arbetsmarknadsstöd*

-----  
Från väntetiden avdras fulla kalenderveckor under vilka personen  
1) har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret eller har varit i annat lönesubventionerat arbete,  
-----

14 kap.

### Särskilda bestämmelser

1 a §

#### *Justeringar med lönekoeficient*

De belopp som anges i 2 kap. 7 § 1 mom. 7 punkten, 2 a kap. 2 § 1 mom. 4 punkten och 6 § 1 och 2 punkten, 5 kap. 4 § 2 mom. och 7 § 1 mom. samt 6 kap. 11 § 2 mom. justeras årligen från ingången av januari månad med den lönekoeficient ( *lönekoeficient* ) som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid tillämpningen av 2 kap. 16 § 1 mom. 2 punkten och 2 a kap. 10 § 2 mom. 1 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) beaktas lönesubventionerat arbete som utförts före ikraftträdandet av denna lag med iakttagande av bestämmelserna i 2 a kap. 10 § 2 mom. 1 punkten och 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse paragraferna hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Om lönesubventionerat arbete börjat senast den 1 september 2024, blir en löntagares arbetsvillkor uppfyllt då löntagaren under de närmast föregående 28 månaderna (granskningsperiod) har sammanlagt minst 6 arbetsvillkorsmånader. I så fall, när lönesubventionerat arbete räknas in i arbetsvillkoret från och med den 2 september 2024, tillämpas 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa sådan paragrafen lyder i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023). I fråga om tiden före den 2 september 2024 tillämpas 5 och 9 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023) på de kalenderveckor som ska beaktas i arbetsvillkoret och på inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på arbetsvillkoret och innehåller sådana kalenderveckor.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

På självrisktid som grundar sig på löntagares arbetsvillkor som uppfyllts före den 2 september 2024 tillämpas 5 kap. 13 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Bestämmelserna i 6 kap. 3 a § i denna lag tillämpas, om den arbetssökande har uppfyllt arbetsvillkoret på det sätt som avses i 5 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023) och maximitiden för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning har börjat löpa den 2 september 2024 eller därefter.

På inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på löntagares arbetsvillkor som uppfyllts före den 2 september 2024 tillämpas 6 kap. 8 § 2 och 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momenten hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Vid tillämpningen av 7 kap. 2 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa beaktas lönesubventionerat arbete som utförts före ikraftträdandet av denna lag på det sätt som föreskrivs i 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse paragrafen hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Om en arbets- och näringsbyrå har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) senast från och med den 1 september 2024 eller om en kommuns skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den nämnda paragrafen har börjat senast den dagen, blir en löntagares arbetsvillkor uppfyllt då löntagaren under de närmast föregående 28 månaderna (granskningsperiod) har sammanlagt minst 6 arbetsvillkorsmånader. I så fall, när service eller lönesubventionerat arbete räknas in i arbetsvillkoret från och med den 2 september 2024, tillämpas 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa sådan paragrafen lyder i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023). På arbetslöshetsdagpenning tillämpas då 6 kap. 8 § 4 mom. i den nämnda lagen i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag. I fråga om tiden före den 2 september 2024 tillämpas 5 och 9 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023) på de kalenderveckor som ska beaktas i arbetsvillkoret och på inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på arbetsvillkoret och innehåller sådana kalenderveckor.

Om en arbets- och näringsbyrå har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice senast från och med den 1 september 2024, tillämpas på löntagares grunddagpenning och inkomstrelaterade dagpenning som betalas för tiden för servicen de bestämmelser i 6 kap. 9 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Lagens 14 kap. 1 a § tillämpas från och med den 1 januari 2024.

2.

## Lag

### om upphävande av vissa bestämmelser i en lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

#### 1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (385/2023) 5 kap. 4 a §, 6 kap. 8 § 4 mom. och 9 § 3 mom., av dem 5 kap. 4 a § sådan den lyder i lag 1301/2023.

#### 2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

På inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på löntagares arbetsvillkor som uppfyllts före den 2 september 2024 tillämpas 6 kap. 8 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag.

Om en arbets- och näringsbyrå har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) senast från och med den 1 september 2024 eller om en kommuns skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den nämnda paragrafen har börjat senast den dagen, tillgodoräknas servicen eller det lönesubventionerade arbetet i löntagares arbetsvillkor med iakttagande av 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse paragrafen hade vid ikraftträdandet av denna lag. På arbetslöshetsdagpenning tillämpas då 6 kap. 8 § 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag. Om det i arbetsvillkoret dessutom tillgodoräknas annat arbete, anses det i en arbetsvillkorsmånad ingå fyra kalenderveckor och i en halv arbetsvillkorsmånad två kalenderveckor.

Om en arbets- och näringsbyrå har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice senast från och med den 1 september 2024, tillämpas på löntagares grunddagpenning och inkomstrelaterade dagpenning som betalas för tiden för servicen 6 kap. 9 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i den lydelse momentet hade vid ikraftträdandet av denna lag.

3.

## Lag

### om ändring av 5 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 5 kap. 4 § 4 mom., sådant det lyder i lag /2024, som följer:

5 kap.

#### Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

4 §

*Vad som inräknas i löntagares arbetsvillkor*

-----  
När ett lönesubventionerat anställningsförhållande har varat i 10 månader, inräknas dock i arbetsvillkoret från och med denna tidpunkt 75 procent av de arbetsvillkorsmånader för vilka lönesubvention har beviljats eller subventionstiden har förlängts med stöd av 87 § 3 mom. eller 89 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. En ytterligare förutsättning är att anställningsförhållandet fortgår utan avbrott. En eventuell avrundning görs nedåt till närmaste fulla arbetsvillkorsmånad.  
-----

Denna lag träder i kraft den \_\_\_\_\_ 20 .

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

4.

### Lag

#### om upphävande av 12 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 12 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

---

5.

### Lag

#### om upphävande av 11 kap. 1 och 2 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) 11 kap. 1 och 2 §, sådana de lyder, 11 kap. 1 § i lagarna 1050/2013, 1366/2014, 371/2023 och 1306/2023 och 2 § delvis ändrad i lag 1306/2023.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om en arbetssökandes rätt till arbetslöshetsdagpenning för löntagare har upphört på grund av att maximitiden gått ut och arbets- och näringsbyrån har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande rehabilitering, sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 11 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice eller om kommunens skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den paragrafen har börjat senast den 1 september 2024, tillämpas på ordnandet av service och lönesubventionerat arbete de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

6.

## Lag

### om upphävande av 13 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

#### 1 §

Genom denna lag upphävs 13 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 374/2023 och 1307/2023.

#### 2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om en arbetssökandes rätt till arbetslöshetsdagpenning för löntagare har upphört på grund av att maximitiden gått ut och kommunen inom försöksområdet har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande rehabilitering, sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 13 § 1 eller 2 mom. i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020) senast från och med den 1 september 2024 eller om kommunens skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den paragrafen har börjat senast den 1 september 2024, tillämpas på ordnandet av service och lönesubventionerat arbete nämnda paragraf sådan den lydde vid ikraftträdandet av denna lag.

Om en kommun inom ett försöksområde har varit skyldig att ordna möjlighet till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete med stöd av 13 § 1 och 2 mom. senast från och med den 1 september 2024 eller om kommunens skyldighet att ordna lönesubventionerat arbete med stöd av 3 mom. i den paragrafen har börjat senast den dagen, tillgodoräknas servicen eller det lönesubventionerade arbetet i löntagares arbetsvillkor med iakttagande av vad som föreskrevs i 5 kap. 4 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), sådan paragrafen lydde vid ikraftträdandet av denna lag.



7.

## Lag

### om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1300/2023) 4 och 5 mom.  
i ikraftträdandebestämmelsen samt  
*fogas* till ikraftträdandebestämmelsen ett nytt 15 mom. som följer:

---

På löntagares arbetsvillkor som uppfyllts före den 2 september 2024 och på de belopp av inkomstrelaterad dagpenning som grundar sig på ett sådant arbetsvillkor samt på det villkor avseende medlemskap som är en förutsättning för inkomstrelaterad dagpenning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Bestämmelserna i 5 kap. 2 § 1 mom. och 3 § 1 mom. i denna lag tillämpas på arbetssökande från och med den 2 september 2024 efter det att minst en i 5 kap. 4 och 4 b § avsedd arbetsvillkorsmånad eller halv arbetsvillkorsmånad kan beaktas i arbetsvillkoret. Sådana kalenderveckor under perioden före den 2 september 2024 som ska beaktas i arbetsvillkoret omvandlas till arbetsvillkorsmånader så att sammanlagt tre eller fyra kalenderveckor som tillgodoräknas i arbetsvillkoret ger en arbetsvillkorsmånad och sammanlagt en kalendervecka eller två kalenderveckor som tillgodoräknas i arbetsvillkoret ger en halv arbetsvillkorsmånad. Kalenderveckor som tillgodoräknas i arbetsvillkoret kan beaktas i arbetsvillkorsmånader bara en gång.

---

På arbete som utförts före den 2 september 2024 tillämpas 5 kap. 9 och 11 §, sådana de lyder före ikraftträdandet av denna lag.

---

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2024. Arbetslöshetskassan ska på tjänstens vägnar rätta sådana beslut om arbetslöshetsförmåner som fattats före ikraftträdandet av denna lag och genom vilka en arbetslöshetsförmån har avslagits på grund av att villkoret avseende medlemskap inte har uppfyllts.

## Betänkande ShUB 6/2024 rd

### *Utskottets förslag till uttalande*

*Riksdagen förutsätter att statsrådet följer vilka konsekvenser ändringarna i utkomstskyddet för arbetslösa har för försörjningen och sysselsättningen, särskilt för dem som har en svår ställning på arbetsmarknaden, såsom äldre, partiellt arbetsföra och långtidsarbetslösa, och vid behov vidtar åtgärder för att rätta till konstaterade problem.*

Helsingfors 6.6.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd  
vice ordförande Mia Laiho saml  
medlem Li Andersson vänst  
medlem Bella Forsgrén gröna (delvis)  
medlem Hilikka Kemppi cent (delvis)  
medlem Terhi Koulumies saml  
medlem Hanna-Leena Mattila cent  
medlem Ilmari Nurminen sd (delvis)  
medlem Minna Reijonen saf (delvis)  
medlem Anne Rintamäki saf (delvis)  
medlem Päivi Räsänen kd  
medlem Pia Sillanpää saf  
medlem Oskari Valtola saml (delvis)  
medlem Ville Väyrynen saml (delvis)  
ersättare Mari Kaunistola saml (delvis)  
ersättare Jari Koskela saf (delvis)  
ersättare Milla Lahdenperä saml (delvis)  
ersättare Aki Lindén sd.

Sekreterare var

utskottsrad Sanna Pekkarinen.

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd Reservation 1 /sd, vänst**

### **Reservation 1**

#### **Motivering**

##### *Allmänt*

Regeringen fortsätter med sin proposition att försämra den sociala tryggheten och undergräva den nordiska välfärdsstaten. Regeringen har redan tidigare försvagat utkomstskyddet för arbetslösa (RP 73/2023 rd) bland annat genom att slopa barnförhöjningen för familjerna, försvåra möjligheterna att få inkomstskydd och försvåra incitamenten för deltidsarbete genom att slopa det skyddade beloppet, fryst indexhöjningarna av förmånerna för flera år framåt (RP 75/2023 rd), skurit ned det allmänna bostadsbidraget avsevärt (RP 74/2023 rd) och skärpt bestämmelserna om bostadskostnaderna för utkomststödet (RP 58/2023 rd). Genom den aktuella propositionen sänker regeringen nivån på det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa och försämrar i synnerhet situationen och utkomsten för äldre arbetslösa. Enligt beräkningar från SOSTE Finlands social och hälsa rf kommer antalet låginkomsttagare att öka med cirka 68 000 personer i år på grund av nedskärningarna i den sociala tryggheten. Social- och hälsovårdsministeriet gjorde under hösten en liknande bedömning av de sammantagna konsekvenserna av nedskärningarna. Också kalkyler från Institutet för hälsa och välfärd om effekterna av nedskärningarna i den sociala tryggheten fram till 2027 visar att antalet låginkomsttagare ökar med cirka 94 000 personer. Antalet personer som är berättigade till grundläggande utkomststöd ökar med cirka 100 000 personer.

Vi godkänner inte regeringens orättvisa nedskärningspolitik, som bara ökar den ekonomiska utsattheten och driver människor och familjer till beroende av utkomststöd. Regeringen ökar i betydande grad den generationsöverskridande fattigdomen och ojämlikheten samt bygger upp ett låglönesamhälle som inte längre konkurrerar med kompetens, innovationer och produktivitet, utan syftar till att arbetskraften ska kunna utnyttjas till ett så lågt pris som möjligt. Regeringens sysselsättningsmål uppnås inte och de sysselsättningseffekter som finansministeriet bedömt för propositionerna blir obekräftade både i teorin och i praktiken.

##### *Försämrande av det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa*

Graderingen av det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa, det vill säga nedskärningen av nivån till 80 procent efter 40 arbetslöshetsdagar och en ytterligare sänkning av nivån till 75 procent efter fem månaders arbetslöshet, innebär en kraftig nedskärning av de inkomstrelaterade dagpenningarna. Sakkunniga har lyft fram den redan nu låga nivån på inkomstrelaterade dagpenningar. Största delen av dem som får inkomstrelaterad dagpenning har före arbetslösheten tjänat 2 000—2 500 euro i månaden, varvid den inkomstrelaterade dagpenningen är 1 306—1 522 euro i månaden. Graderingen innebär att dagpenningarna minskar med cirka 300—400 euro i månaden. Nedskärningen sänker de lägsta inkomsterna till samma nivå som grunddagpenningen redan i första stadiet efter en kort arbetslöshet, det vill säga förkortar längden på det inkomstrelaterade utkomstskyddet betydligt. Nedskärningen av arbetslöshetsdagpenningen innebär att utkomsten försvåras och ökar behovet av andra förmåner, såsom bostadsbidrag och utkomststöd. Största delen av mottagarna av inkomstrelaterad dagpenning får för närvarande inga kompletterande förmåner. Enligt social- och hälsovårdsministeriets utlåtande ökar ändringen tillgången till allmänt bostads-

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd** **Reservation 1 /sd, vänst**

bidrag och utkomststöd för dem som får inkomstrelaterad dagpenning en längre tid. Det är svårt att noggrant bedöma effekten, men en grov uppskattning av utgiftsökningen är 24 miljoner euro. Antalet hushåll som får kalkylerat utkomststöd ökar med sammanlagt cirka 8 000. Dessa hushåll omfattar sammanlagt cirka 14 000 personer.

Sakkunniga har ifrågasatt graderingsmodellens sporrande effekt. Forskningsresultaten är få och motsägelsefulla. Orsaken till att arbetslösheten drar ut på tiden är ofta otillräcklig kompetens och utbildning eller hälsoskäl och helt enkelt brist på lämpliga arbeten och heltidsarbete. Graderingen av inkomstskyddet utgör i praktiken ett straff för utdragen arbetslöshet och försvagar människors utkomst. Redan före de ändringar som nu görs har de arbetslösa i genomsnitt klart svagare utkomst än de övriga befolkningsgrupperna. Enligt indikatorn för låginkomstgrad låg cirka hälften av de arbetslösa redan 2022 under fattigdomsgränsen (60 procent av medianen). Försörjningsproblemen ökar sannolikt också hälsoproblemen och försämrar arbetsförmågan, vilket ytterligare försvårar sysselsättningen. Beroende på sektor kan även jobbsöknings- och rekryteringsprocesserna ta längre tid än två månader, vilket gör det orimligt att snabbt sänka den inkomstrelaterade dagpenningen, särskilt när sökanden själv inte kan påverka hur rekryteringsprocessen framskrider.

Graderingen av den inkomstrelaterade delen försvagar också principerna för socialförsäkringen. I och med graderingen kommer den inkomstrelaterade dagpenningen för alla som tjänar 1 300 euro eller mindre att ligga på samma nivå som grunddagpenningen redan efter två månader. För personer som tjänar högst 1 500 euro blir den inkomstrelaterade dagpenningen bara något större än grunddagpenningen. Graderingen minskar med andra ord nivåskillnaden mellan den arbetslösa förvärvs- och grundskydd, vilket försvagar den roll som förvärvsskyddet har och skrotar försäkringsprincipen. Om inkomsttryggheten inte avviker nämnvärt från grundtrygghetsnivån kan detta också minska incitamenten att höra till en arbetslöshetskassa. Sakkunniga har bedömt att graderingsmodellen skulle omintetgöra hela förtjänstgarantisystemet och lämna lågavlönade arbetstagare utan jämlik möjlighet till förtjänstskydd.

Gradering enligt förtjänsten innebär också nedskärning av utbildningen. För närvarande betalas arbetslöshetsskyddets förhöjda förtjänstdel under högst 200 dagar för tiden för sysselsättningsfrämjande service som överenskommit i sysselsättningsplanen (t.ex. utbildning, arbetsprövning, arbetspraktik). Syftet är att uppmuntra arbetslösa att söka sig till tjänster samt att förbättra sitt kunnande och sina sysselsättningsmöjligheter. Också den förhöjda förtjänstdelen graderas, vilket är oskäligt också med beaktande av regeringens beslut om indragning av vuxenutbildningsstödet.

### ***Arbetsvillkoret och lönesubventionerat arbete***

I fortsättningen tillgodoräknas lönesubventionerat arbete inte i arbetsvillkoret inom utkomstskyddet för arbetslösa. Sakkunniga har kritiserat och betonat att lönesubventionerat arbete är arbete i anställningsförhållanden som utförts av en arbetstagare och för vilket lön betalas enligt kollektivavtalet. Detta borde på samma sätt som annat arbete tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Det finns forskningsrön som visar att lönesubventionerat arbete i synnerhet i företag främjar en mer bestående sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Också det lönesubventionerade arbete som kommunerna och den tredje sektorn erbjuder har en viktig funktion för att stärka samhörigheten och upprätthålla arbetsförmågan för dem som ännu inte har realistiska möjligheter att få jobb på

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd** **Reservation 1 /sd, vänst**

den öppna arbetsmarknaden. Lönesubventionerat arbete är också en viktig integrationsfrämjare och ett sätt att integrera internationella experter i det finländska arbetslivet, vilket det i fortsättningen finns ett allt större behov av. Därför är det vettigt att uppmuntra arbetslösa att ta emot lönesubventionerat arbete. Om lönesubventionerat arbete i fortsättningen inte ökar arbetsvillkoret, minskar det incitamenten att delta och ökar arbetslösheten.

Sakkunniga har också bedömt att ändringen till och med kan leda till att organisationernas funktioner läggs ned, om det inte finns tillgång till lönesubventionerad arbetskraft. Organisationer har ofta inte möjlighet att anställa arbetstagare utan en betydande kompensation för lönekostnaderna. Det kan till exempel vara fråga om återvinningsbutiker eller olika avgiftsfria tjänster, såsom utdelning av mathjälp där den lönesubventionerade personalens roll är väsentlig. En nedskärning av organisationernas verksamhet skulle i stor utsträckning påverka samhället. Situationen för särskilt utsatta personer skulle bli ännu svårare. Propositionen inverkar inte direkt på lönesubventionen, men de indirekta konsekvenserna kan vara betydande.

### ***Åldersrelaterade undantagsbestämmelser och garanterat arbete***

Syftet med de åldersrelaterade undantagsbestämmelserna är att göra det lättare för äldre att få arbete och trygga sin försörjning. Även dessa nödvändiga undantag skrotas av regeringen. Regeringen försvagar de äldres ställning genom att slopa undantagsregeln för omräkning av inkomstrelaterad dagpenning för personer som fyllt 58 år, rätten till garanterat arbete och tillgodoräknande i arbetsvillkoret av sysselsättningsfrämjande service samt den därmed sammanhängande skyddsregeln för nivån på inkomstrelaterad dagpenning. Dessutom slopas skyldigheten att erbjuda sysselsättningsfrämjande service av arbets- och näringsbyråerna och sysselsättningskyldigheten av kommunerna. Slopandet av tillgodoräknande i arbetsvillkoret av lönesubventionerat arbete gäller också sysselsättningsstödet för 55 år fyllda.

Propositionen försämrar på ett oskäligt sätt försörjningen för dem som har en lång yrkeskarriär bakom sig. Samtidigt ökar pensionärsfattigdomen, eftersom den ofta sedan tidigare anspråkslösa intjänade pensionen för dem som blir tvungna att söka arbetsmarknadsstöd sjunker ytterligare. Slopandet av undantagsbestämmelserna försvagar stödet för sysselsättning av äldre samt incitamenten att också utföra kortvarigt arbete eller lågavlönat arbete. Sakkunniga har betonat att äldre arbetslösa har en svag ställning på arbetsmarknaden och upplever åldersdiskriminering. De har svårare att få arbete, och undantagsbestämmelserna har således varit välgrundade. Om det garanterade arbetet upphör kan det leda till att människor i allt högre grad försöker få invalidpension. Också de positiva effekterna av garanterat arbete på välbefinnandet har förbigåtts. Det garanterade arbetet kan förbättra deltagarnas välbefinnande och därmed också minska användningen av social- och hälsovårdstjänster (Turunen och Hiilamo 2023).

### ***Avslutningsvis***

Som det konstateras i propositionen: ”Bedömningarna av konsekvenserna med avseende på sysselsättningen är approximativa, för olika målgruppers reaktioner på ändringarna i incitamenten kan skilja sig från varandra och de resultat som ligger till grund för bedömningarna kan härröra från undersökningar som kunnat ha en väldigt annorlunda utformning än de ändringsförslag som presenteras här.” Den flexibilitet i arbetslöshetsperiodens längd i fråga om bruttoersättningsgra-

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd Reservation 1 /sd, vänst**

den som används i regeringens kalkyler över sysselsättningsbedömningar är 0,8. Detta baserar sig på en undersökning som bedömde effekterna av reformen från 2003 och gällde en mycket liten och utvald målgrupp. Vid utfrågningen av sakkunniga betonades den stora osäkerheten kring propositionens sysselsättningseffekter.

Nedskärningen av den primära sociala tryggheten leder också till att människor är beroende av stöd i sista hand som klienter inom utkomststödet. Stödet inbegriper en stark utgifts- och inkomstkontroll och uppmuntrar inte till aktivitet. Långvarig användning av utkomststödet har negativa konsekvenser också på generationsnivå. Också försvärandet av möjligheterna att omfattas av det inkomstrelaterade skyddet genom att slopa inräknandet av lönesubventionerat arbete i arbetsvillkoret försvagar incitamenten. Än en gång vilar propositionens sysselsättningseffekter på en bräcklig grund, och med säkerhet kan man bara säga att propositionen försämrar de arbetslösas försörjning och välfärd.

Regeringens sysselsättningspolitik övertygar inte. De massiva nedskärningarna i den sociala tryggheten har inte medfört nya arbetsplatser, utan tvärtom är regeringens sysselsättningssaldo på minus. För att bryta den onda cirkeln av utarmning av samhället bör regeringen i samarbete med arbetsmarknadsparterna bygga upp en sådan kompromiss om arbetslivs- och socialskyddsreformerna enligt regeringsprogrammet där också arbetstagarnas synpunkter beaktas och på ett hållbart sätt bygga upp den finländska välfärden och en stark sysselsättning.

### ***Förslag***

Vi föreslår

*att riksdagen förkastar lagförslag 1—6 och*

*att riksdagen godkänner tre uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)*

### ***Reservationens förslag till uttalanden***

*1. Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur försämringarna av utkomstskyddet för arbetslösa påverkar de äldres försörjning och sysselsättning samt utvecklar metoder för att främja sysselsättningen bland äldre och trygga deras försörjning med beaktande också av konsekvenserna för försörjningen under pensionstiden.*

*2. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder vilka konsekvenser nedskärningarna i utkomstskyddet har för genomförandet av försäkringsprincipen och vidtar behövliga åtgärder för att det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa även i fortsättningen ska vara en lönsam förmån för lågavlönade arbetstagare.*

*3. Riksdagen förutsätter att regeringen låter en expertgrupp utreda de sammantagna konsekvenserna med avseende på de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna av nedskärningar i den sociala tryggheten som redan gjorts och de förslag till nedskärningar som fastställts i regeringsprogrammet och ramförhandlingarna våren 2024 och lämnar utredningen till riksdagen i form av en redogörelse våren 2025.*

**Betänkande ShUB 6/2024 rd**  
**Reservation**

Helsingfors 6.6.2024

Ilmari Nurminen sd  
Krista Kiuru sd  
Aki Lindén sd  
Li Andersson vänst

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd Reservation 2 /cent**

### **Reservation 2**

#### **Motivering**

Det främsta sättet att konsolidera de offentliga finanserna är enligt regeringsprogrammet att påskynda tillväxten inom ekonomi och sysselsättning. I regeringsprogrammet konstateras också att regeringen genom sina sysselsättnings- och tillväxtåtgärder eftersträvar 100 000 nya sysselsatta och en offentlig ekonomi stärkt med cirka två miljarder euro. Centern anser att dessa mål är viktiga, men för närvarande verkar regeringens politik inte leda till de önskade målen. I Finland ökar nu bara arbetslösheten, konkurserna och skulden, inte ekonomin och människornas välfärd. I regeringens sysselsättningspolitik saknas humanitet och förståelse för vardagen.

I statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2025—2028 väntar sig finansministeriet att ekonomin inte växer alls i år utan tillväxten ligger på jämnt noll procent. För nästa år beräknar finansministeriet en tillväxt på 1,6 procent. Det är oroväckande att den ekonomiska tillväxten åter väntas avta efter nästa år, då den alltså är klen. År 2026 beräknas tillväxten vara endast 1,5 procent, år 2027 1,3 procent och år 2028 är den nere i 1,1 procent.

I fråga om de ekonomiska utgångspunkterna uppges det i planen för de offentliga finanserna bland annat att den totala effekten av arbetsinsatsen minskar produktionen i slutet av granskningsperioden, när det högre deltagandet på arbetsmarknaden och den strukturella arbetslösheten börjar minska i långsammare takt och utvecklingen av andelen befolkning i arbetsför ålder vänder och leder till en minskad arbetsinsats.

#### ***Hur lönesubventionerat arbete tillgodoräknas i arbetsvillkoret***

Centern anser att regeringen skrotar det lönesubventionerade arbetets anseende och försätter människor med lönesubventionerat arbete på arbetsplatserna i en ojämlig ställning vid sidan av andra arbetstagare. Enligt propositionen ska lönesubventionerat arbete i fortsättningen i regel inte räknas till godo i arbetsvillkoret. Lönesubventionerat arbete är arbete som arbetstagaren utför i ett anställningsförhållande och för vilket lönen betalas enligt kollektivavtal. Syftet med lönesubventionerat arbete är att främja sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Lönesubvention kan beviljas om en arbetslös arbetssökande har brister i yrkeskompetensen, om personen har fyllt 60 år och är långtidsarbetslös eller om han eller hon har en varaktig skada eller sjukdom som försämrar förutsättningarna att få arbete. Lönesubvention betalas alltid in på arbetsgivarens konto. Det är inte motiverat att särbehandla personer på grund av att arbetsgivaren får lönesubvention för vissa personer och inte för andra.

Den föreslagna ändringen har kritiserats vid sakkunnigutfrågningar om lagförslaget och i yttrandena till utskottet och det har konstaterats att den särbehandlar arbetstagare i lönesubventionerat arbete. Ändringen kommer att förlänga arbetslöshetsperioderna för personer som också i övrigt har svårare att få jobb samtidigt som behovet av och kostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna ökar. Ändringen kan också försvåra förutsättningarna och möjligheterna för aktörer i små kommuner och tredje sektorn att få arbetstagare till exempel på landsbygden.



## **Betänkande ShUB 6/2024 rd Reservation 2 /cent**

Det lönesubventionerade arbetet i kommunerna har lett till goda karriär- och sysselsättningsvägar i kommunerna och det har för sin del svarat på bristen på arbetskraft i kommunerna. Lönesubventionerat arbete är också en mycket viktig integrationsfrämjare och ett sätt att integrera internationella experter i det finländska arbetslivet, vilket det i fortsättningen finns ett allt större behov av. I praktiken avlägsnar ändringen åter ett verktyg från de kommande arbetskraftsmyndigheternas verktygslåda.

### ***Gradering av det inkomstrelaterade utkomtskyddet för arbetslösa enligt arbetets längd***

I regeringsprogrammet för regeringen Orpo har man kommit överens om att se över utkomtskyddet för arbetslösa så att incitamenten att arbeta blir starkare. Enligt regeringsprogrammet graderas nivån på det inkomstrelaterade utkomtskyddet för arbetslösa enligt arbetslöshetens längd. Centern vill däremot gradera utkomtskyddet för arbetslösa enligt tiden i arbete före arbetslösheten. En längre tid i arbete före arbetslösheten ska berättiga till ett längre utkomtskydd för arbetslösa än en kort arbetshistoria. För närvarande och efter den föreslagna ändringen är varaktigheten för det inkomstrelaterade utkomtskyddet för arbetslösa densamma oberoende av hur länge personen har varit i arbetslivet före arbetslösheten.

Centerns mål är att genom reformen uppnå de konsekvenser för de offentliga finanserna som är av samma storleksklass som regeringen uppskattade att den kommer att uppnå med sin egen modell. Enligt arbetsgruppen för utveckling av utkomtskyddet för arbetslösa kan graderingen enligt arbetets längd stärka de offentliga finanserna med cirka 200 miljoner euro genom en modell där utkomtskyddet för arbetslösa för varje 5 månaders arbete inflyter 100 dagar och det maximala antalet är 400 dagar.

Centerns mål är en modell där det inkomstrelaterade utkomtskyddet för arbetslösa inflyter redan från kortvariga arbetspass. Centern uppmanar regeringen att till riksdagen lämna en ny proposition om gradering av det inkomstrelaterade utkomtskyddet för arbetslösa enligt tiden i arbetslivet före arbetslösheten. (*Reservationens förslag till uttalande*)

### ***Rätt till inkomstrelaterat utkomtskydd för arbetslösa för alla som uppfyller villkoren***

Centern utvidgar rätten till inkomstrelaterat utkomtskydd för arbetslösa på lika villkor för alla sysselsatta. Centern anser att det strider mot försäkringsprincipen att alla sysselsatta blir tvungna att betala arbetslöshetsförsäkringspremie för sin lön, liksom alla arbetsgivare till löntagare, men att endast de som hör till en arbetslöshetskassa har rätt till inkomstrelaterat utkomtskydd för arbetslösa när arbetslösheten börjar, även om den som blivit arbetslös annars skulle uppfylla villkoren för inkomstrelaterat utkomtskydd för arbetslösa.

I praktiken kan detta till exempel genomföras så att alla sysselsatta ska höra till en arbetslöshetskassa. Enligt en rapport som utredaren Mauri Kotamäki färdigställde 2018 (Kohti vakuuttavampaa ansioturvaa — Arvio ansiosidonnaisen työttömyysturvan kehittämismahdollisuuksista) uppgår finansieringsunderskottet till 228 miljoner euro med beaktande av kassornas ökade medlemsavgiftsinkomster. Av underskottet riktas 110 miljoner euro till pensionssystemet.

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd** **Reservation 2 /cent**

Reformen kan finansieras till exempel genom att finansieringsmodellen för utkomstskyddet för arbetslösa ses över så att kostnaderna täcks med arbetslöshetsförsäkringspremier. Den lönesumma som ligger till grund för försäkringspremierna uppgår grovt taget till cirka 100 miljarder euro, vilket innebär att höjningen av arbetslöshetsförsäkringspremien för varje 0,1 procentenhet medför cirka 100 miljoner euro. Reformen kunde ha genomförts redan från början av nästa år, när Sysselsättningsfonden i och med de senaste årens kraftiga sysselsättningsutveckling hade möjlighet att avsevärt sänka arbetslöshetsförsäkringspremierna.

Centern förutsätter att regeringen skyndsamt bereder en reform som ska respektera försäkringsprincipen för alla sysselsatta och som innebär att alla som betalar arbetslöshetsförsäkringspremier har rätt till inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa på lika villkor.

### ***Bedömning och uppföljning av propositionens konsekvenser***

Centern anser det vara nödvändigt att regeringen noggrant följer lagändringarnas konsekvenser. I propositionen konstateras det att ändringarna i betydande grad ökar användningen av grundtrygghet och utkomststöd. I de yttranden som lämnats till utskotten har man varit oroad över att bedömningen av propositionens konsekvenser har varit bristfällig.

Centern uttrycker oro över att bedömningen av de sammantagna konsekvenserna av de ändringar som regeringen redan gjort och som nu ska göras är bristfällig. Konsekvenserna av förmånsnedskärningar är betydande särskilt för barnfamiljer och kommer därför sannolikt att öka barnfamiljsfattigdomen.

Vi anser att det är nödvändigt att regeringens sysselsättningsmål och konsolideringsmålen för de offentliga finanserna nås. Vi är emellertid oroad över om regeringen kommer att uppnå dessa mål. Därför bör regeringen kontinuerligt följa sysselsättnings- och ekonomiutvecklingen och vilka konsekvenser lagändringarna har för måluppfyllelsen samt vid behov vidta åtgärder. (*Reservationens förslag till uttalande*)

### ***Förslag***

Vi föreslår

*att riksdagen förkastar lagförslag 1–6 och*

*att riksdagen godkänner tre uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)*

### ***Reservationens förslag till uttalanden***

*1. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en reform av det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa där beloppet av det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa är kopplat till längden på förmånstagarens tid i arbetslivet före arbetslösheten.*

*2. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder en reform som ska respektera försäkringsprincipen för alla sysselsatta och som innebär att alla som betalar arbetslös-*

**Betänkande ShUB 6/2024 rd**  
**Reservation**

*hetsförsäkringspremier har rätt till inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa på lika villkor.*

*3. Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp de samlade konsekvenserna av reformerna av utkomstskyddet för arbetslösa särskilt för barnfamiljer och människor i slutet av arbetslivet och vid behov reagerar på dem, i synnerhet om reformerna inte kommer att nå de uppställda målen.*

Helsingfors 6.6.2024

Hilkka Kemppi cent  
Hanna-Leena Mattila cent

## Betänkande ShUB 6/2024 rd Reservation 3 /gröna

### Reservation 3

#### Motivering

I propositionen föreslås ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, en lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om ordnande av arbetskraftsservice, lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen. De föreslagna ändringarna gäller beloppet av inkomstrelaterad dagpenning, vad som tillgodoräknas i arbetsvillkoret för löntagare samt kommunernas skyldighet att ordna möjlighet till rehabilitering, utbildning eller arbete för vissa arbetslösa arbetsökande.

Regeringens politik är på det hela taget orättvis och den leder till fördjupad fattigdom. Ändringarna i det inkomstrelaterade utkomstskyddet gäller samma personer som redan har drabbats av tidigare nedskärningar. Även om det är viktigt och motiverat att utveckla den sociala tryggheten i framtiden, kan propositionen inte understödjas som en del av en orättvis helhet.

#### *Propositionens konsekvenser riktas orättvist*

De ändringar i propositionen som gäller den sociala tryggheten gäller samma personer som redan har drabbats av tidigare nedskärningar och försämrar således situationen för dem som redan har en svag ställning. De ändringar som föreslås i denna proposition stärker tidigare indexfrysningar samt nedskärningar i utkomstskyddet för arbetslösa och bostadsbidraget och ökar fattigdomen och hopar sig hos samma människor och hushåll.

Graderingen av det inkomstrelaterade utkomstskyddet riktas orättvist särskilt till låginkomsttagare. Nedskärningen kommer att leda till ökat beroende av grundtrygghet och öka behovet av utkomststöd. Stödet begränsas i praktiken till 40 dagar i fråga om de lägsta inkomstrelaterade dagpenningarna, när stödet efter graderingen sjunker till nivån för grundskyddet. Som det konstateras i sakkunnigyttrandena har Finland redan tidigare fått anmärkningar om den låga nivån på grundskyddsformånerna.

De sakkunniga har kritiserat den snabba nedgången i förtjänst säkerhetsmodellen redan i 40 dagar och föreslagit att åtminstone det första steget ska flyttas från den 40:e till den 80:e arbetslöshetsdagen. Processerna för sysselsättning och arbetssökning tar ofta längre tid än två månader, vilket i detta avseende innebär att den föreslagna snabba sänkningen av den inkomstrelaterade dagpenningen verkar vara en ogrundad nedskärning. Den sökande kan inte själv påverka hur rekryteringsprocessen framskrider.

Graderingen av inkomstskyddet är också en utbildningsnedskärning. I propositionen föreslås det att den inkomstrelaterade dagpenningen graderas också i fråga om den förhöjda förtjänstdelen. Förhöjd förtjänst del betalas för den tid då den arbetslöse förbättrar sitt eget kunnande och deltar i sysselsättningsfrämjande service. Att utvidga graderingen till att omfatta den förhöjda förtjänstdelen är synnerligen kortsiktigt i en situation där vuxenutbildningsstödet drogs in. I propositionen nämns att det vid sidan av arbetslöshet råder brist på kompetent arbetskraft i Finland, och med

## **Betänkande ShUB 6/2024 rd** **Reservation 3 /gröna**

tanke på detta är det motstridigt och skadligt att förbättring av kompetensen görs mindre sporrande för de arbetslösa.

Propositionens effekt blir också att incitamentet för arbetslösa att ta emot lönesubventionerat arbete försvagas. Lönesubventionerat arbete har varit en fungerande väg till arbetsmarknaden särskilt för dem som har svårt att få jobb. Det är orättvist att arbetstagare som arbetar med lönesubvention men samtidigt betalar skatter och sociala avgifter har uteslutits från möjligheten till tillgodoräknande i arbetsvillkoret.

### ***Situationen för barn och unga försämras ytterligare***

Regeringens politik har alarmerande konsekvenser i och med att barnfamiljsfattigdomen ökar. Enligt Institutet för hälsa och välfärd visar effekterna av nedskärningarna i den sociala tryggheten fram till 2027 att antalet låginkomsttagare ökar med cirka 94 000 personer. Av dem skulle 12 000 vara barn.

Vid bedömningen av propositionernas sammantagna konsekvenser gäller de största konsekvenserna 18—24-åringar och 25—34-åringar. De ändringar som föreslås i denna proposition endast stärker dessa konsekvenser. Propositionen ökar riskerna för de unga att drabbas av utslagning och utanförskap i samhället.

Sammantaget förändrar det ökade behovet av utkomststöd välfärdsstatens grund och struktur. Ett utdraget bidragsberoende får sannolikt också generationsöverskridande konsekvenser när problemen med barnens välbefinnande ökar och anhopas.

Också ändringarna i det lönesubventionerade arbetet drabbar de unga. Lönesubventionerat arbete har gett många unga möjlighet att få arbetserfarenhet och stärka sitt eget kunnande. Att den offentliga förvaltningen stöder arbetsgivarna med lönesubvention är inte en grund för ojämlig behandling av arbetstagare.

### ***Propositionen försämrar sysselsättningen inom kvinnodominerade och lågavlönade branscher***

En förlängning av arbetsvillkoret till 12 månader försvagar sysselsättningen särskilt inom kvinnodominerade och lågavlönade branscher. Planen äventyrar den långsiktiga ekonomiska stabilitet som deltidsanställningar, visstidsanställningar och atypiska anställningar medför.

Propositionen hotar dessutom anställningsförhållandena inom branscher som typiskt omfattar en termin eller ett läsår, såsom småbarnspedagogik och skolor. Då uppfylls det förlängda arbetsvillkoret inte, vilket gör det omöjligt att få inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning under arbetslösheten. Detta försvagar i sin tur familjernas ekonomiska trygghet och försörjningsstabilitet. Det är knappast troligt att sysselsättningen inom dessa branscher kommer att öka om arbetsvillkoret förlängs, eftersom arbetsförhållandena dikteras av kortare anställningsförhållanden.

Graderingen av inkomstgarantin försämrar rätten till inkomstgaranti för lågavlönade och kvinnodominerade branscher. Till exempel inom den kvinnodominerade servicebranschen är en betydande del av anställningsförhållandena lågavlönade, deltidsanställda, säsongsbetonade eller på

**Betänkande ShUB 6/2024 rd**  
**Reservation 3 /gröna**

annat sätt instabila anställningsformer. Många deltidsanställda arbetar ofrivilligt deltid och söker därför olika sociala trygghetsförmåner, såsom jämkat utkomstskydd för arbetslösa och bostadsbidrag. Till följd av graderingen av inkomstskyddet förkortas de anställdas inkomstskydd och nivån sjunker och de anställdas försörjning hotar att försämrans permanent.

***Det inkomstrelaterade utkomstskyddet måste utvecklas på längre sikt***

De gröna inser att den sociala tryggheten måste reformeras på ett rättvist sätt. Den sociala tryggheten bör utvecklas så att den blir enklare, mer strömlinjeformad och lättare att förstå. Vårt nuvarande sociala trygghetssystem är ett lapptäcke som tagit form under lång tid och som inte alltid är begripligt. Det anpassar sig inte efter varierande livssituationer och låter människorna fastna i många slags bidragsfällor.

På längre sikt måste vi gå vidare mot ett system med basinkomst. Ett alternativ är att införa ett system som bygger på garanterad inkomst, vilken som en ny del av den sociala tryggheten riktas till alla myndiga som omfattas av den sociala tryggheten. Detta skulle avsevärt förbättra stödtagarnas möjligheter att arbeta och utgöra ett steg mot en universell basinkomst.

Den sociala trygghetens uppgift är att lyfta upp människorna från fattigdom och fungera som skyddsnet när livssituationen förändras plötsligt. De ändringar som regeringen nu gör i den sociala tryggheten gör tvärtom och leder människor djupare in i fattigdom. I synnerhet i kombination med regeringens övriga nedskärningar i den sociala tryggheten går det inte att ställa sig bakom dem.

***Förslag***

Jag föreslår

*att riksdagen förkastar lagförslag 1–6 och*

*att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)*

***Reservationens förslag till uttalande***

*Riksdagen förutsätter att regeringen börjar bereda en reform av arbetsvillkoret för utkomstskyddet så att man redan för en kortare tid i arbete kan få kortvarigt utkomstskydd och att maximitiden för utkomstskyddet ökar utifrån hur länge personen har varit i arbete utan avbrott.*

Helsingfors 6.6.2024

Bella Forsgrén gröna